

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Právní klinika

Mezinárodněprávní ochrana dětí

Brno, 26. září 2017

Mgr. Ing. Martina Cirbusová, Ph.D.

Základní informace

Osnova předmětu

- Úvod do problematiky, přehled právní úpravy a seznámení se zákonnou působností ÚMPOD
- Právní nástroje uplatnitelné v oblasti mezinárodněprávní ochrany dětí
- Podrobné představení agendy, kterou ÚMPOD řeší
- Seznámení s případy, které byly již na ÚMPOD ukončeny
- Klinická část - práce na živém případě
- Návrhy řešení případu, realizace konkrétních kroků, které bude potřeba v případě podniknout

Rozvrh

1. hodina (1x90min): 26. 9. (18:15 - 19:45) – představení předmětu a ÚMPOD
2. výukový blok (3x90min): 4.10.; 15:05 - 19:45 – Právní nástroje
3. výukový blok (3x90min): 10.10.; 15:05 - 19:45 – Agenda ÚMPOD
4. výukový blok (3x90min): dle domluvy mezi 11.10. - 3.11.
5. hodina (1x90min): 7. 11.; 18:15 – 19:45 – Shrnutí teorie a praxe
6. hodina: kolokvium

Termíny kolokvia

Řádný termín:

28. 11. – 18:15 – 19:45 písemný test (kazuistika)

29. 11. – 16:40 – 19:45 ústní obhajoba

Opravný termín:

5. 12. – 18:15 – 19:45 písemný test (kazuistika)

6. 12. – 18:15 – 19:45 ústní obhajoba

Historie ÚMPOD

- Společnost pro mezinárodní právní ochranu mládeže v republice Československé se sídlem v Brně byla založená dne 2. 11. 1930 (při jejím založení stál taky dr. Jaromír Sedláček, který se stal v letech 1934-1935 děkanem právnické fakulty)
 - založená po vzoru německého spolku Deutsches Institut für Vormundschaftswesen ve Frankfurtu nad Mohanem
 - členy Společnosti byly poručenské soudy, zemské a okresní péče o mládež, země, okresy, města, různé kooperace jako např. Čsl. Červený kříž
 - jejím účelem bylo vybudovat celostátní ústav pro mezinárodní právní ochranu mládeže , tedy péče o mladistvé příslušníky cizích států u nás, jakož i mladistvé, zdržující se na území ČSR, jejichž státní příslušnost byla sporná nebo neznáma

Historie ÚMPOD

- za tím účelem Společnost zprostředkovala a prováděla ochranu mládeže, tedy zejména vyřizovala alimentální procesy, pátrala pro rodičích dětí a jiných zákonných živitelích, zjišťovala majetkové poměry, spolupůsobila v řízení soudním či správním, dohlížela na sirotky, podávala o nich zprávu do ciziny
- dále se její činnost zaměřovala na vyhledávání důvěryhodných spolupracovníků v zahraničí a navazovala styky s obdobnými společnostmi a ústavy v cizině
- činnost Společnosti se zaměřila také na pořádání sjezdů a konferencí odborných znalců k projednávání otázek z oboru péče o mládež, vykonávala přednáškovou činnost, pořádala kurzy k vyškolení pracovníků pro tuto práci, vydávala knihy, brožury, letáky a podílela se na legislativní činnosti

Historie ÚMPOD

- všechny tyto činnosti vykonávala ve složení: 3 právníci na poloviční úvazek a několik administrativních sil =)
- nejvýznamnější výsledky dosáhla Společnost zejména v oblastech vymáhání výživného, mezinárodních adopcí a dědických záležitostí (v dobách kdy v podstatě neexistovaly mezinárodní smlouvy!)
- činnost Společnosti byla v době okupace úplně ochromena
- po roce 1948 začala zase fungovat a navíc byla pověřena vyřizováním agendy týkající se dosažení návratu mladistvých emigrantů, kteří skončili v cizinecké legii
- samostatná činnost Společnosti skončila v roce 1952
- její činnost byla přesunuta do tzv. mezinárodního oddělení Úřadovny ochrany mládeže v Brně

Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže

- na základě § 3 vládního nařízení č. 73/1956 Sb. byl ministerstvem spravedlnosti vydán statut Ústředí, jímž byly upraveny podrobnosti týkající se nově zřízeného orgánu
- podle tohoto statutu je Ústředí jediným orgánem na území Československé republiky zajišťující právní ochranu mládeže v poměru k cizině
- Ústředí se stalo samostatnou justiční složkou
- podle statutu se činnost zaměřila především na otázky výživného nezletilých státních příslušníků žijících v tuzemsku od povinných v cizině a obráceně
- spornou se stala otázka poskytování právní ochrany uprchlíků
- činnost odpovídala zaměření Společnosti

Historie ÚMPOD

- dne 20. 6. 1956 byla v sídle OSN v New Yorku podepsána Úmluva o vymáhání výživného v cizině, která pro Československo nabyla účinnosti dnem 2. 11. 1958 – následně bylo Ústředí určeno jako přijímající a odesílající orgán ve smyslu čl. 2 odst. 1 a 2 této Úmluvy
- v roce 1998 přistoupila ČR k Haagské únosové úmluvě (Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí sjednaná v Haagu 25. října 1980)
- 29. 5. 1993 Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení - pro ČR od roku 2000 - na jejímž základě se odehrává proces mezinárodního osvojení

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

- ÚMPOD byl zřízen ustanovením § 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- je správním úřadem s celostátní působností a je podřízen Ministerstvu práce a sociálních věcí
- je zřízen jako orgán sociálně-právní ochrany dětí

Činnost ÚMPOD:

- při vymáhání výživného ze zahraničí a do zahraničí
- při řešení případů tzv. mezinárodních únosů
- při zajištění práva styku
- při mezinárodním osvojení
- vystupuje jako opatrovník (popřípadě kolizní opatrovník) v soudních řízeních ve věcech nezletilých s mezinárodním prvkem

Působnost ÚMPOD

- je ústředním orgánem ČR dle řady mezinárodněprávních a unijních nástrojů v oblasti ochrany dětí a rodinného práva, zejména pak v oblasti mezinárodního osvojení, vymáhání výživného, mezinárodních únosů dětí a spolupráce v oblasti rodičovské zodpovědnosti
- ÚMPOD jako orgán ČR nemůže bez dalšího působit a zasahovat na území jiných států
- vždy je nezbytná spolupráce ze strany orgánů dotčeného státu, případně je ÚMPOD a jeho klient orgánem dotčeného státu zastupován
- postup spolupráce mezi orgány států upravují mezinárodní smlouvy a nařízení Evropské unie – viz následující výukový blok

Působnost ÚMPOD

- poskytuje právem stanovenou právní pomoc v přeshraničních případech
- předpoklady činnosti ÚMPOD:
 - existence právního nástroje pro spolupráci
 - faktická ochota druhého státu spolupracovat

Mezinárodní adopce

- zejména adopce do ciziny – vždy je vázána na souhlas ÚMPOD
- zprostředkování osvojení dětem, pro něž se nenašla náhradní rodinná péče v ČR
- první pokusy o adopce dětí z ciziny – spolupráce s rozvojovými zeměmi

Vymáhání výživného

K tomu, aby bylo možné vymáhání zahájit, musí být splněny dva základní předpoklady:

- musí existovat právní úprava mezi dotčenými státy v podobě nařízení práva Evropské unie, mezinárodní smlouvy, nebo musí být zachována vzájemnost (tj. stav, kdy i při neexistenci nařízení či smlouvy mezi sebou státy prohlašují, že budou rozhodnutí druhého státu uznávat),
- cizí stát musí efektivně postupovat při vymáhání výživného v souladu s právní úpravou.

Mezinárodní únosy a styk s dítětem

ČR - je signatářem haagské Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980, která upravuje možnosti navrácení protiprávně přemístěných či zadržovaných dětí do místa jejich obvyklého bydliště.

Mezinárodní únos dítěte je protiprávní přemístění či zadržení dítěte mimo stát jeho obvyklého bydliště bez souhlasu druhého rodiče, kterému svědčí právo péče o toto dítě, nebo souhlasu soudu. Obvyklým bydlištěm dítěte nemusí být místo trvalého bydliště.

Obdobně se postupuje při žádosti výkonu práva na styk s dítětem.

Mezinárodní únosy a styk s dítětem

1980 Haagská únosová úmluva

- právo rodiče nebo jiné osoby být v kontaktu s dítětem, děti max. 16 let
- snaha uzavřít dohodu, pokud dohoda není možná, je třeba se obrátit na soud (s návrh na úpravu styku)

Dítě v zahraničí: najít dítě, zkontaktovat matku, další postup na zahraničí

Dítě v ČR: zkontaktovat matku, pokusit se o smírné řešení, nabídnout mediaci, poučit otce o výhradě dle čl. 42

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Děkuji za pozornost

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

www.umpod.cz